

DE LEEFREGELS VAN AUGUSTINUS

TIJDLOZE RICHTLIJNEN VOOR GEMEENSCHAP EN GELOOF

Door Johan Gortworst

De Leefregels van Augustinus zijn meer dan oude kloosterinstructies; ze vormen een levend document dat nog steeds inspireert. Ze leren dat ware vrijheid niet voortkomt uit zelfzucht, maar uit liefdevolle verbondenheid. Voor religieuzen bieden ze een weg naar gemeenschap met God en elkaar. Voor de moderne mens vormen ze een bron van wijsheid over eenvoud, delen en innerlijke vrede.

Ontstaan

De Leefregels van Augustinus behoren tot de oudste en meest invloedrijke kloosterregels binnen het christendom. Ze ontstonden in de vierde eeuw, in een tijd waarin het christelijk gemeenschapsleven zich begon te vormen na eeuwen van vervolging en verspreiding. Bisschop Augustinus van Hippo (354-430) schreef zijn Leefregels niet als een abstract moreel handboek, maar als een praktische gids voor mensen die samen wilden leven volgens het Evangelie. Zijn regels bleken zo diepgaand dat ze tot op de dag van vandaag nog richting geven — niet alleen binnen religieuze orden, maar ook voor mensen in het dagelijks leven.

Waarom schreef Augustinus zijn Leefregels?

Augustinus schreef zijn Leefregels vanuit een diep verlangen naar gemeenschap en innerlijke vrede. Nadat hij zelf een bewogen leven had geleid — van een jeugd vol wereldse verlangens tot een bekering tot het christendom — ontdekte hij dat het ware geluk niet in bezit of macht lag, maar in liefde en eenheid met anderen. Toen hij bisschop werd in Hippo (het huidige Annaba in Algerije), richtte hij een gemeenschap op van geestelijken die samenleefden volgens het

Evangelie. De Leefregels die hij voor hen opstelde, moesten een praktische vorm geven aan dat ideaal van liefdevolle gemeenschap. Een leven waarin iedereen gelijkwaardig is, waar bezit gedeeld wordt, en waar het gebed en de zorg voor elkaar centraal staan.

Zijn uitgangspunt was eenvoudig maar radicaal: wie samenleeft, moet één hart en één ziel vormen, gericht op God. Daarmee bouwde Augustinus voort op de beschrijving van de eerste christelijke gemeenschap in het Bijbelboek Handelingen: “De menigte die het geloof had aangenomen, was één van hart en ziel.”

Voor wie waren de Leefregels bedoeld?

De Leefregels waren oorspronkelijk bedoeld voor een gemeenschap van mannen die een religieus leven wilden leiden in eenvoud, gebed en dienstbaarheid. Later schreef Augustinus een aangepaste versie voor vrouwen, toen ook zij zich begonnen te organiseren in kloostergemeenschappen. Toch zijn de regels nooit beperkt gebleven tot geestelijken. Augustinus zag het christelijk leven als een universele roeping: elke gelovige, ongeacht stand of beroep, kon leven volgens dezelfde geest van nederigheid, liefde en innerlijke gerichtheid op God. Daardoor zijn de Leefregels een spiegel voor iedereen die zoekt naar evenwicht tussen vrijheid, verantwoordelijkheid en verbondenheid.

*De hand van God
- Lorenzo Quinn*

Hoe worden de Leefregels in de praktijk gebracht?

De richtlijnen bevatten regels over het delen van goederen, het omgaan met conflicten, het belang van gehoorzaamheid en nederigheid, en het onderhouden van gebed en stilte. Zo schrijft Augustinus bijvoorbeeld dat bezit niet individueel is: “Alles moet voor u gemeenschappelijk zijn; niets mag iemand zijn eigendom noemen.” Dit principe ligt aan de basis van het gemeenschappelijk leven in kloosters: alles wat men ontvangt of verdient, komt ten goede aan de hele gemeenschap. Daarnaast benadrukt hij het belang van liefdevolle correctie en vergeving. Wie fouten maakt, moet met zachtmoeidigheid worden aangesproken, niet met veroordeling. Ook waarschuwt hij tegen roddel en nijd, omdat deze de eenheid ondermijnen. Discipline, stilte en gebed zijn niet bedoeld als beperkingen, maar als hulpmiddelen om de innerlijke rust te bewaren.

De Orde van de Augustijnen

De Orde van de Augustijnen baseert zich rechtstreeks op deze Leefregels. Waar andere orden, zoals de benedictijnen of franciscanen, eigen regels ontwikkelden, bleven de augustijnen trouw aan de geest van hun stichter. Binnen de orde dienen de Leefregels als spirituele grondslag: ze herinneren aan de kernwaarden van gemeenschap, dienstbaarheid en liefde. Augustijnen hechten minder belang aan uiterlijke vormen van ascese dan aan innerlijke bekering en broederlijke liefde. Kernwaarden die ons kunnen inspireren, juist in een tijd waarin de buitenkant van de mensen en je ‘performance’ er meer toe lijkt te doen dan wat je voor een ander betekent.

Augustinus

- Fresco 6e eeuw, Scala Sancta in Rome

*Zegel
Orde der Augustijnen*

ACTUELE BETEKENIS

In onze tijd waarin individualisme en prestatiedruk sterk aanwezig zijn, roepen de Leefregels op tot gemeenschap, eenvoud en aandacht voor de ander.

1. SAMEN DELEN – Het idee dat bezit niet absoluut is, maar gedeeld mag worden, sluit aan bij moderne discussies over duurzaamheid en solidariteit.

2. LUISTEREN EN VERGEVEN – In een wereld vol meningen en conflicten herinnert Augustinus ons aan het belang van vergevingsgezindheid en begrip.

3. INNERLIJKE RUST – Zijn nadruk op stilte en gebed spreekt mensen aan die zoeken naar rust te midden van drukte en digitale prikkels.

4. EERLIJKHEID EN NEDERIGHEID – De Leefregels nodigen uit tot een besef van onze grenzen en tot respectvolle omgang met anderen, waarden die essentieel blijven in elke samenleving.